من و ام‌اس

ام‌اس و عفونت «پالس‌تراپی ممنوع!»

مریم پیمان

● صورتم خیس است. از خواب پریدم. چه کابوس وحشتناکی بود. از جایم بلند می‌شوم. پاهایم راه نمی‌آیند. هیچ‌چیز را حس نمی‌کنند. بینایی‌ام به تاری می‌زند. همه‌چیز در کمتر از چند ثانیه رخ داد. در یک هفته کمتر از ۱۰ ساعت خوابیدم. بیداری، خستگی، استرس، گرما، نگرانی، دادگاه و...، کار خودشان را کردند. خدا را صدا می‌زنم. دست‌هایم جان می‌گیرند. بلند می‌شوم. می‌ایستم اما، قدمی برنداشته زمین می‌خورم. ترسیده‌ام. تلفن را برمی‌دارم. اذان صبح گذشته است. تا کمکی برسد، تمرین می‌کنم. کمی می‌توانم قدم بردارم. تعادل ندارم. جسم و روحم در هم ریخته است.

صورتم خیس است. روی تخت بیمارستان سریع‌تر از قطره‌های سِرُم اشک می‌ریزم. پرستار با عجله سِرُم را بست. به چشم‌های خشمگینم پاسخ می‌دهد؛ «تا دکتر مشاور ویزیت نکند، اجازه نداری کورتون بگیری». وحشت، جای امید به شادی و اشتهای کاذب بعد از کورتون در سلول‌هایم را می‌گیرد. پاسخ آزمایش‌ها مثبت بودند. حتما دستور آزمایش‌های تکمیلی می‌دهند. دو ساعت انتظار برای دیدن خانم‌دکتر مهربان، از هر عاقلی مجنون می‌سازد. بالاخره عمل تمام می‌شود و من با ویلچر راهی اتاق ویزیت دکتر مشاور می‌شوم. کنار آسانسور چنددقیقه‌ای معطل می‌شوم. چنددقیقه‌ای که من را به ۱۲ سال پیش می‌برد؛ «شما با بقیه فرق دارید...» چه روزهای غریبی! پدرم بیمار بود و من مثل امروز خودم را بستری کرده بودم. همکلاسی‌ام به دیدنم آمد و در کمال تعجب در کنار یک کتاب، برایم یک آب‌نبات چوبی آورده بود. آن کتاب، آن آب‌نبات چوبی و آن نگاه، زندگی‌ام را در هم ریخت و او همسر من شد. در آسانسور باز می‌شود. تعادل ندارم. جسم و روحم در هم ریخته است. صورتم خیس است. نمونه‌برداری‌ها دردناک بودند. برگه رضایت را امضا می‌کنم. هزینه نیم‌روز بستری را با گفت‌وگو ۵۰۰ هزار تومان کم می‌کنم و با پرداخت بیش از یک میلیون تومان راهی خانه می‌شوم. به جای سفر و تفریح، آخر هفته عجیبی خواهم داشت. آزمایش‌های اولیه عفونت را تشخیص دادند. یعنی؛ «کورتون ممنوع!» می‌گویند عفونت در کمترین میزان هم برای بیمار مبتلا به ام‌اس خطرناک است و حق ندارد پالس کورتون را دریافت کند. برخی معتقدند عفونت بیماری را تشدید می‌کند. ماشین جلوی پاهای سست من می‌ایستد. قدم برمی‌دارم. در ماشین باز می‌شود. تعادل ندارم. جسم و روحم در هم ریخته است. صورتم خیس است. به مادرم التماس می‌کنم که همه خوراکی‌ها را بردارد و من را چند ساعت به حال خودم رها کند. با غصه من را با همه خوراکی‌ها تنها می‌گذارد. خدایا! این روز ۷۲ساعته چرا تمام نمی‌شود؟ روی زمین دراز کشیدم. حتی تحمل تخت را هم ندارم. دو هفته باید دارو مصرف کنم و بعد «شاید» اجازه داشته باشم کورتون بگیرم. صورتم و پاهایم درد می‌کنند. تازه فهمیدم وقتی زمین خوردم، صورت، پا و زانویم زخم شده است. چهار سال عفونت داشتم و ام‌اس تشدید شد. آن زمان حتی نمی‌دانستم عفونت تشدیدکننده بیماری است. این بار نمی‌دانم چه مدت درگیر آن خواهم بود. چشم‌هایم گرم می‌شوند. به این خواب احتیاج دارم. خوابی بدون کابوس و حتی رؤیا. جسم و روحم در هم ریخته است.

داستان یک جزیره در شهرداری تهران

شرق: عملکرد شهردار تهران هرچقدر در حوزه‌های اجرائی و عمرانی و ترافیکی مقبول باشد، به همان اندازه در حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی اشتباه، شکننده و ابهام‌آمیز بوده است. معاون اجتماعی شهرداری تهران در بیش از یک دهه گذشته بارها تغییر مدیریتی در ابعاد و سطوح مختلف داشته و حالا در آخرین تغییر، شهردار تهران یکی از مدیران اجرائی معتمد خود را که قبلا سکان معاونت خدمات شهری را برعهده داشت، به معاونت اجتماعی آورد تا شاید موفقیت در آن حوزه را به این حوزه تسری دهد. البته به نظر می‌رسد که دست شهردار تهران و معاون فرهنگی و اجتماعی‌اش درباره برخی از قسمت‌های این حوزه ازجمله سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران بسته است. به نظر می‌رسد اگر این مجموعه خودمختار و جزیره‌ای که نام شهرداری تهران و بودجه آن را به همراه دارد، با همین فرمان به پیش برود، بتواند به‌تنهایی کل عملکرد شهردار تهران را زیر سؤال ببرد.

مدیریت‌های کوتاه و پرماجرا

هرچقدر که سازمان فرهنگی و هنری در این سال‌ها اشکالات ساختاری و قانونی داشته، به همان نسبت رؤسای این سازمان انتخاب‌های مناسب یا به‌موقعی نبوده‌اند. حجت‌الاسلام‌والمسلمین محمدعلی زم، اسفندیار رحیم‌مشایی، علی عسگری، احمد نوریان، سیدمحمدجواد شوشتری، امیر خوراکیان، حجت‌الاسلام شهاب مرادی و حالا محمود صلاحی مدیران این مجموعه از آغاز تاکنون بوده‌اند که مرور کوتاهی بر عملکرد کوتاه آنها نشان می‌دهد، هرکدام در دوره‌ای کوتاه برنامه‌هایی مناسبتی و کوتاه‌مدت و البته نمایشی را اجرائی کرده‌اند و بعد هم در سمتی بالاتر قرار گرفته‌اند. صلاحی، رئیس فعلی این سازمان قبلا معاون شهردار بوده و به نظر می‌رسد فعلا برای اصلاح برخی شرایط در این مجموعه همت گذاشته است.

غلامحسین مختاباد، عضو کمیسیون فرهنگی- اجتماعی شورای اسلامی شهر تهران بیان کرد اگرچه حدود یک دهه از عمر مدیریتی آقای قالیباف به‌عنوان شهردار تهران می‌گذرد، اما بیشتر اعضابه این موضوع معتقدند که ایشان در حوزه فرهنگی کارنامه مقبولی نداشته است و خود شهردار تهران هم به این موضوع واقف است. او به تغییرات مدیریتی در سازمان فرهنگی و هنری و انتخاب صلاحی اشاره کرد و گفت: امیدواریم این تغییرات در کنار دوبرابرشدن بودجه این سازمان کارساز باشد.

ابوالفضل قناعتی، عضو هیأت‌رئیسه شورا، هم در زمان این تغییر از سؤال‌کنندگان بود و گفت: چنانچه بنده بخواهم به آقای شهردار راهنمایی و مشاوره دهم، ابتدا به‌جای عزل‌ونصب‌های عجولانه، به ایشان توصیه می‌کنم که مشکلات و معضلات فرهنگی شهر تهران را احصا و موشکافی کنند. با توجه به اینکه تهران به‌عنوان ام‌القرای پایتخت جهان اسلام است، این سؤال طرح می‌شود که آیا فعالیت‌های فرهنگی- اجتماعی برنامه انجام‌شده، در سطح کشور جمهوری اسلامی ایران بوده است یا خیر؟

قناعتی در ادامه تصریح کرد: چنانچه این عزل‌ونصب‌ها در سطح مدیران فرهنگی براساس هیچ‌گونه مطالعه‌ای و همچنین سلیقه‌ای انجام شده باشد، قطعا دودش به چشم فرهنگ و بیت‌المال خواهد رفت. البته همان‌طور که مستحضرید، مقولات فرهنگی کار یک‌سال و دوسال نیست که بتوان آن را حل‌وفصل کرد. باید چارچوب‌ها مشخص شود و فردی انتخاب شود که به این چارچوب‌ها مسلط باشد.

عضو شورای شهر تهران در ادامه تصریح کرد: در زمان انتخاب آقای مرادی، از آقای شهردار پرسیده شد که مبنای انتخاب ایشان چگونه بوده است. الان نیز که بیش از یک سال از فعالیت ایشان در پست مدیریت سازمان فرهنگی- هنری شهرداری تهران می‌گذرد و هیچ اقدامی انجام نشده است، مبنای انتخاب آقای صلاحی در این پست چیست؟ آیا ایشان با مشکلات فرهنگی- اجتماعی شهر تهران آشنا هستند و آیا صلاحیت برای این پست مهم را دارند یا خیر؟ بهتر بود قبل از انتخاب آقای صلاحی به‌عنوان رئیس سازمان فرهنگی- هنری، آقای قالیباف به ایشان مأموریت می‌دادند که مشکلات و معضلات فرهنگی شهر تهران را احصا کنند و بعد پیشنهاد برای ایشان می‌آوردند. به نظر می‌رسد که حدود یک سال دیگر نیز با توجه به این موضوعات، شاهد تغییر مجدد آقای صلاحی و جایگزینی شخص دیگری باشیم.

حالا اما با وجود چندین ماه از حضور صلاحی در این مجموعه، تغییراتی که در این سال‌ها موردنظر بوده اتفاق نیفتاده و اتفاقا مجتبی عبداللهی، معاون جدید شهردار تهران در امور اجتماعی، می‌گوید از این سازمان خیلی هم راضی است و نیازی به تغییر وجود ندارد. عبداللهی به «شرق» گفت:

عبداللهی در پاسخ به این سؤال «شرق» که آیا با ورود شما به معاونت اجتماعی تغییرات اساسی که در این سال‌ها برای معاونت اجتماعی و به‌خصوص سازمان فرهنگی و هنری لازم بود، اتفاق می‌افتد یا نه، گفت: من به‌عنوان یک عضو در هیأت‌مدیره سازمان فرهنگی و هنری حضور دارم و ارتباطمان با صلاحی هم بسیار خوب است و در چند ماه اخیر جلسات هیأت‌مدیره و هیأت امنا مرتب برگزار شده است. حدود دو هفته قبل هم گزارش حسابرسی و بازرسی که از سازمان فرهنگی و هنری صورت گرفته بود، به صورت مصور، مدون و متقن به هیأت امنا داده شد و شهردار تهران و رئیس شورای شهر هم حضور داشتند و موردقبول قرار گرفت.

درباره تغییرات هم تغییری نداریم و من به‌عنوان یک عضو از هیأت‌مدیره حضور دارم و تغییرات نمی‌تواند زیاد باشد. همه سازمان‌ها جزء معاونت هستند اما سازمان فرهنگی به واسطه اساسنامه و هیأت امنایی که دارد، مستقل است اما نتیجه عملکردش با معاونت است. الان ارتباطمان خوب است و کارها را جلو می‌بریم اما تا جایی که می‌دانم درباره اساسنامه، هیأت امنا یا هیأت‌مدیره هیچ تغییری نداریم و خیلی راضی هستیم. مسئله اصلی درباره اساسنامه بود اما تغییری وجود نخواهد داشت و ما رضایت داریم و آقای صلاحی کار را روی ریل خودش گذاشته است. بعضا نگرانی‌هایی از شورا مطرح می‌شود که همه این موارد ارزیابی شده است تا اصلاح شود و به نتیجه مطلوب برسد. اگر هم ضعف‌هایی باشد، با جلساتی که داریم، آنها را برطرف خواهیم کرد.

سابقه چنددهه‌ای در حیاط خلوت بودن

سازمان فرهنگی و هنری یکی از آن سازمان‌های موسوم به حیاط‌خلوت و دور از دسترس شورای شهر تهران است که اتفاقا اگرچه شهرداری می‌گوید در آن دخالت زیادی ندارد و تنها یک رأی در هیأت امنا و هیأت‌مدیره آن دارد، اما بسیاری از کارهای فرهنگی و غیرفرهنگی خود را در این مجموعه اجرائی می‌کند. سازمان فرهنگی یکی از مجموعه‌هایی است که از دوره قبلی شهرداری تهران؛ یعنی دوران کوتاه محمود احمدی‌نژاد و مدیران پرحاشیه‌اش، در معرض انواع اعتراضات و انتقادات بوده است. عملکرد مالی این مجموعه از همان سال ۸۲ و البته تاکنون مورد انتقاد است؛ انتقادی که روی ادامه کارها و برنامه‌های این مجموعه تأثیری نداشته و سازمان فرهنگی و هنری با پشتوانه‌ای که از یک نقطه هم نیست، به کار خودش مثل قبل ادامه می‌دهد.

از سال‌های گذشته و نه‌تنها امروز، بسیاری از ردیف‌هایی که در بودجه‌های شهرداری عادت به جابه‌جاشدن دارند، از حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی هستند، به‌همین‌دلیل این مجموعه‌های فرهنگی معمولا ردیف‌هایی برای روز مبادا دارند که البته به پشتوانه بودجه و اساسنامه‌ای که این سازمان دارد، تنظیم می‌شوند. این شرایط در پشتوانه مالی‌بودن سازمان فرهنگی و هنری از دوران محمود احمدی‌نژاد و مدیریت اسفندیار رحیم‌مشایی در این سازمان حساسیت‌زا شد و در نهایت در کنار آن ۳۲۰ میلیارد مفقودشده دوران مدیریت محمود احمدی‌نژاد، آن هم مطرح و بعد هم محکوم به سکوت شد، به‌طوری که علی عسگری، رئیسی که بعد از مشایی در دوره قالیباف در این سازمان پشت میز مدیریت نشست، اعلام کرد همه بودجه یک‌ساله سازمان فرهنگی و هنری در همان پنج ماه اول سال ۸۴، یعنی سال انتخابات هزینه شده و اصلا هم شفاف نیست. اگرچه بعدا معلوم شد این چند جمله نباید گفته می‌شد و در ادامه هم بدون توضیح ماند، اما در شورای دوم، اعضای شورا درباره ادامه کار این سازمان و شرایط و روند کاری‌اش حساس شدند و گهگاه حرف‌هایی به مصداق «دم خروس» از گوشه‌ای بیرون می‌زد و این نگرانی را ایجاد می‌کرد که نکند در دوره جدید شهرداری تهران هم همان روند قبلی ادامه پیدا کند. هزینه‌های فاقد ۳۲۰میلیاردتومانی که بعدها مهدی چمران، رئیس شورای شهر، در همه سال‌های شورا جز یک سال یک‌تنه به دفاع از آن پرداخته است، تا امروز هیچ توضیحی نداشته و کسی لازم ندانسته درباره آنها شفاف‌سازی کند. البته اگر با همین روند پیش برویم، طبق توضیحات مدیران شورا و شهرداری هزینه‌های فاقدی که در شهرداری اتفاق می‌افتد، اصلا اشکالی ندارند و مثلا اگر شهردار فعلی تهران در پایان دوره مسئولیت خود در مجموع ۲۰ هزار میلیارد هزینه فاقد داشته باشد، اشکالی ندارد؛ چون اعضای شورا می‌توانند در اصلاحیه و متمم بودجه همه را حل‌وفصل کنند.

شرایط نبود شفافیت، ارائه‌نکردن گزارش به شورا و نیز دسترسی‌نداشتن به اطلاعات و عملکرد سازمان فرهنگی و هنری تا امروز و در هر سه دوره اخیر شورای شهر تهران ادامه داشته است و اعضای شورا به‌خصوص رؤسای کمیسیون‌های بودجه در هر سه دوره حریف روند عملکرد این مجموعه جزیره‌ای نشده‌اند. رسول خادم، رئیس کمیسیون بودجه، در دوره سوم شورای شهر تهران در یک سال جلوی بودجه این مجموعه را گرفت تا گزارش‌های مربوطه را ارائه دهند. حالا علیرضا دبیر کشتی‌گیر دیگری که رئیس کمیسیون بودجه شده است هم همین مسئله را با این سازمان دارد.

اواخر سال گذشته که موضوع حسابرسی سازمان‌های زیرمجموعه شهرداری و نبود شفافیت در آنها داغ شد، در یکی از جلسات نوبت به عملکرد سازمان فرهنگی و هنری رسید و علیرضا دبیر، با اشاره به بند هفت گزارش حسابرسی درخصوص افشای صورت‌های مالی یادآور شد: درحالی‌که سازمانی دیگر در شهرداری حتی بیش از هزار میلیارد تومان بدهی را هم افشا می‌کند، سازمان فرهنگی و هنری با افشانکردن کافی و مناسب از بابت معاملات انجام‌شده با اشخاص وابسته، تعاملات با شهرداری تهران و سایر اشخاص وابسته را افشا نکرده است. یکی دیگر از تخلفات این سازمان، ایجاد حساب بانکی به نام مدیران مناطق است درحالی‌که این حساب‌ها باید به نام سازمان باشند.

دبیر همچنین درباره بند ۱۴ گزارش حسابرس توضیح داد: سازمان فرهنگی و هنری معادل ۲۱ درصد بودجه‌اش به‌طور مازاد عمل کرده است و با توجه به نوع فعالیت سازمان، به دلیل استقرارنیافتن سیستم مناسب ردیابی و تخصیص سیستماتیک هزینه‌ها به برنامه، گزارشگری مناسب از این بابت انجام نشده است. همچنین به گفته حسابرس منتخب شورا، مالکیت مرکز اصلی سازمان متعلق به شهرداری تهران است و از بابت حق بهره‌برداری از آن تاکنون هیچ توافق‌نامه‌ای تنظیم نشده و هزینه‌ای در دفاتر سازمان شناسایی نشده است.

دبیر در ادامه دست روی یکی از انتقادآمیزترین اقدامات شهرداری در این سال‌ها از محل همین سازمان یعنی کمک بلاعوض به هیأت‌های مذهبی، مراکز آموزشی، انجمن نجوم و... کرد و گفت: در سال ۹۲ جمعا به مبلغ ۱۷۷ میلیون تومان بدون داشتن مصوبه شورا کمک شده است. علاوه بر اینها با وجود آنکه این سازمان مانند دیگر سازمان‌های وابسته به شهرداری تهران اجازه انتخاب حسابرس از سوی هیأت امنا را نداشته، اما خودشان اقدام به انتخاب حسابرس کرده‌اند. رئیس کمیسیون برنامه و بودجه شورای اسلامی شهر تهران اضافه کرد: براساس تبصره یک بودجه عمومی سال ۹۲ شهرداری تهران، منابع درآمدی سازمان باید به حساب خزانه واریز می‌شد اما درآمد ۱۰میلیاردتومانی سازمان به این حساب واریز نشده است. اما علاوه بر دبیر، رحمت‌الله حافظی، رئیس کمیسیون سلامت، محیط زیست و خدمات شهری شورای شهر که خود دستی بر آتش بودجه‌ها هم دارد، به یکی دیگر از تخلفات این سازمان اشاره کرد و گفت: مبلغ یک‌ونیم میلیارد تومان هزینه پذیرایی و آبدارخانه در گزارش آمده است. همچنین در سال ۹۲ برای برگزاری ۷۰ جشنواره، نمایشگاه و همایش ۲۰ میلیارد تومان بودجه هزینه شده است که توضیحات قانع‌کننده‌ای ندارند. وی با بیان اینکه در سال ۹۱ هزینه پذیرایی و آبدارخانه سازمان، ۹۲۰ میلیون تومان بوده است، تصریح کرد: این مبلغ در سال ۹۲ به ۱،۵میلیارد تومان افزایش یافته است.

ادامه در صفحه ۱۷

ادامه از صفحه ۱۵

سیاوش ما

از آنجا که نقد اصیل از میان گفت‌وگوهایی نمایان می‌شود که در سپهر عمومی جریان می‌یابد، در مواقعی آثار شجریان چنان عمق و نیرویی داشت که مثلا با خواندن غزلی از حافظ، نقدی فرهنگی بر تاروپود اجتماعی و سیاسی جامعه، در پس صدای دلنشین او نمایان می‌شد. بی‌شک شجریان در زمره معدود «چهره‌های ماندگار» واقعی در سپهر عمومی فرهنگی است؛ بدون نیاز به هیچ تجلیل رسمی و جایزه‌ای.

آفتاب آمد دلیل آفتاب

چون آنها نیک می‌دانند که شجریان به کمک صدا و نوای کارآزموده، قادر است به کالبد کلام شاعرانه روح موسیقایی ببخشد. همچنان‌که به کمک موسیقی تلاوت ربنای مشهورش جاودانه شد. شجریان حتی در راه شناخت نوای ساز که از ملزومات آوازخوانی است، تا به آنجا پیش رفت که سازهای جدیدی ابداع کرد و ساخت؛ سازی خوش که شایسته نوایی خوش باشد، با تمام دغدغه‌های هنری و موسیقایی. شجریان آوازخوانی نیست که در هنر و موسیقی از خودش بیگانه شود و نهایتا با غم‌ها و حسرت‌ها و آرزوهای مردم سرزمینش بیگانه باشد. او در قلب مردم جای دارد و هرکسی شانس این را ندارد که دل‌نشین مردم سرزمینش باشد. قلب شجریان با نبض مردم روزگارش می‌زند. باشد تا خدای مهربان قلب آوازخوان و نبض آوازه را متبرک و مستدام بدارد.

تَرسم که بوی نسترن...

استاد با دیدنِ این جماعت خوشحال شدند و ما را به خلوتِ خود راه دادند. مدتی به خوش‌وبش و سلام و احوال‌پرسی گذشت و گذشت، تا آن لحظه جادویی فرارسید؛ آنجا که خواهش آقایِ زم را پذیرفتند و غزلی را فی‌البداهه برای ما - و جمعِ خوشبخت و درعین‌حال حیرانِ آن قهوه‌خانه - خواندند؛ با صدایی رسا، بی‌هیچ موسیقی و میکروفون و ادواتِ الکترونیکی. فقط صدا. محضِ محض... . بیش از ۱۵ سال از آن شبِ جادویی می‌گذرد و من هنوز در سفرهایِ گاه‌وبی‌گاهم به اصفهان، حتما سری هم می‌زنم به آن قهوه‌خانه انتهایِ حیاطِ مهمانسرایِ عباسی و در خواب و خیال، گوشِ جان می‌دهم به آن صدایِ نازنینی که از حنجره‌ای طلایی، همچون صوتِ مرغانِ بهشتی هوا را می‌شکافت و به جانِ ما می‌نشست؛ خاطره‌ای که حتی یادآوری‌اش همچون معجزه‌ای شفابخش و تسکین‌دهنده، جانِ آدمی را در بر می‌گیرد و می‌برد به بهشت و بازمی‌گرداند. آن سفرکرده که صد قافله دل همره اوست / هر کجا هست خدایا به سلامت دارش... .

خاطره‌بازی با خاطر استاد

بی‌اغراق مهم‌ترین نکته‌ای که - در کنار دیگر نکات - از ایشان آموخته‌ام، هنر زندگی‌کردن است و این شاید مهم‌ترین ویژگی استاد است؛ حکمتی عمیق برآمده از اندیشه‌ای ژرف که همه می‌دانیم چه سخت است در این روزگار چنین حکمت را داشتن. فکر می‌کنم هم‌گروهی‌ها و هم‌نوازان من هم در این نکته با من هم‌رأی باشند که در سفرهای زیادی که در این سال‌های اخیر داشته‌ایم آن‌قدر شور زندگی در استاد وجود داشته که گاهی ما جوان‌ها در مقابلش کم آورده‌ایم. از جزئیات نمی‌گذرد. تک‌تک زیبایی‌ها را می‌بیند حتی چیزهای کودکانه را و ذوقی زیبا در نگاه و لبخندی بسیار دلچسب بر لب می‌آورد. زندگانی و عزت و احترام استاد محمدرضا شجریان بی‌شک رشک‌برانگیز است. بی‌هیچ تردیدی او به قول استاد آیدین آغداشلو، «ستایش‌شده‌ترین هنرمند عصر ما در این سرزمین است» و همین کافی است تا مفتخر به هم‌روزگاری با او باشیم.

جدول ۲۶۴۷ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- جامه، لباس- نوعی اردک با منقاری بادکرده- پدر آذری ۲- بازیگر مرد فیلم فروشنده- ساخته اصغر فرهادی- دهقان ۳- قدیمی و باستانی- نهایت آرزو- قسمتی از دست ۴- رفتن- مخزن سوخت خودرو- کشوری میان فرانسه و اسپانیا ۵- لاف پهلوانی زدن- رفوزه- چاشنی غذایی ۶- بتی در عصر جاهلی- خدای هندو- شکاف، سوراخ ۷- قاطر- فلزی شکننده که در داروسازی به کار می‌رود- عنوانی برای سران قبایل ۸- برتر از دیگران- از بلایای طبیعی- شاعر سرشناس ادبیات شیلی ۹- صوت اندوه و افسوس- باور داشتن- ترن ۱۰- ز دانش دل پیر... بود- رهایی- لنگه در و پنجره ۱۱- حشره‌ای خونخوار- اندیشمند- پیشین ۱۲- افراد مشهور و سرشناس- آداب و رسوم- اکسید کلسیم ۱۳ - ماه هشتم- از اوراق بهادار- گربه زبل کارتونی ۱۴- شهر ترکیه- مسافر در راه مانده ۱۵- لقمان از بی‌ادبان آموخت- واحد شمارش یک خانواده- داد و فریاد.

عمودی:

۱- حبه خشک‌شده انگور- نوعی ترانه شاد نواحی جنوب ایران- سرپیچی‌کردن ۲- عددی مفرد- اداره‌ای از تشکیلات قضائی- بهتر از نبود ۳- عکس‌العمل- توبه‌کننده- سبیل ۴- مخفف تباه- آماسیدگی- قطعه آوازی ترانه‌گونه و پراحساس ۵- از مذاهب اهل‌سنت- نویسنده ایتالیایی اثر کمدی الهی- برادر عرب ۶- شالوده و بنیاد- شب پیش‌رو- تندرستی ۷- لگن ظرفشویی- وجود ندارد- هلیل‌رود در این استان جاری است ۸- حشره چسبنده- نوعی ساز شبیه ساز دهنی- بی‌عرضه ۹- شهری در مشرق آلمان- زبان کوچک- برخی آن را از سر گشادش می‌نوازند! ۱۰- افراطی- پوشاکی زنانه- مخفف اگر ۱۱- چاشنی غذایی- پیشه خیاط- نوعی طلاکوب روی جلد کتاب ۱۲- دزدیدن- دارای غلظت کم- دومین مهره گردن ۱۳- اذیت- فرود آمدن- نی خیزران ۱۴- ایالتی در آمریکا-... فوق ایدیهم- حرف انتخاب ۱۵- آهار زده- نخ خیاطی که به دور لوله کاغذی پیچیده شده است- خنک‌کننده هوای ساختمان.

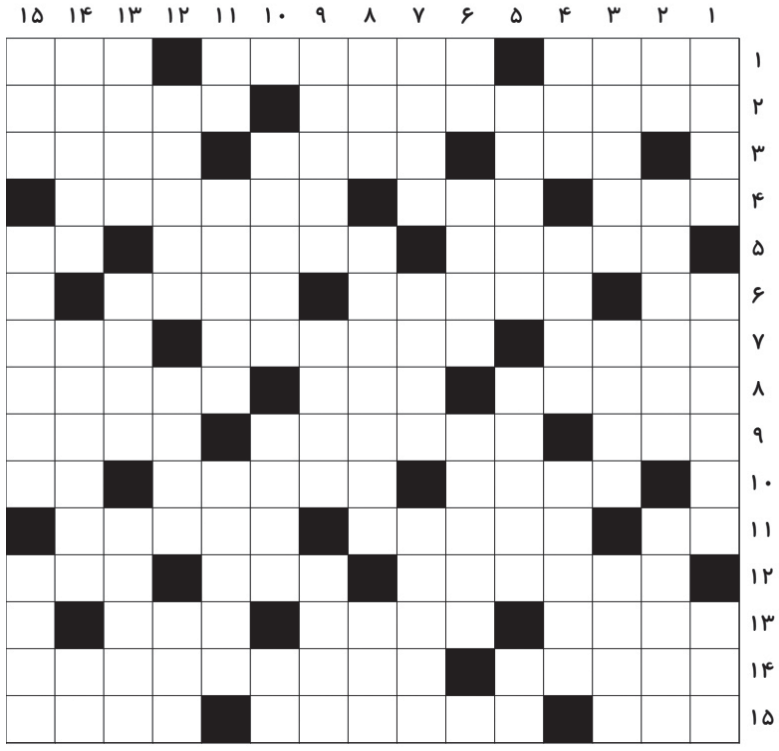

حل سودوکو سخت

۱	۸	۶	۴	۳	۵	۲	۷	۹
۷	۳	۹	۶	۸	۲	۵	۴	۱
۵	۴	۲	۷	۹	۱	۳	۶	۸
۸	۵	۴	۹	۱	۷	۶	۳	۲
۲	۷	۳	۸	۴	۶	۹	۱	۵
۹	۶	۱	۲	۵	۳	۷	۸	۴
۴	۱	۵	۳	۶	۹	۸	۲	۷
۶	۹	۷	۱	۲	۸	۴	۵	۳
۳	۲	۸	۵	۷	۴	۱	۹	۶

حل سودوکو ۱۶۴۳

۲	۳	۷	۹	۴	۵	۶	۸	۱
۸	۱	۹	۲	۳	۶	۴	۷	۵
۴	۶	۵	۷	۸	۱	۲	۳	۹
۳	۹	۴	۱	۵	۷	۸	۶	۲
۶	۲	۱	۴	۹	۸	۳	۵	۷
۵	۷	۸	۳	۶	۲	۱	۹	۴
۱	۴	۶	۵	۷	۳	۹	۲	۸
۷	۸	۲	۶	۱	۹	۵	۴	۳
۹	۵	۳	۸	۲	۴	۷	۱	۶

جدول ۲۶۴۶

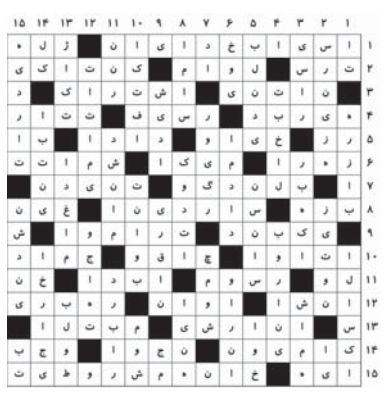

سودوکو سخت ۱۶۴۴

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۹					۴			
۶	۸					۴		
۲					۵			۷
	۵				۳		۱	
	۹	۶			۲		۳	
	۳	۸			۶		۷	
	۷			۴	۸	۱		
	۶	۱	۲				۵	
۳		۴			۱			

سودوکو ۱۶۴۴

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۸	۲			۷			۶	۴
				۳	۶		۱	۵
	۱		۲	۵		۸		۷
۶	۹		۴			۵	۳	۸
				۹			۷	۶
۵	۴			۸		۹		۱
	۶		۱	۲	۵		۴	
		۴	۳		۹		۸	
	۳	۱			۸	۶		